

intervence v Terezíně má blízko k odkazu Josepha Beuyse, který se angažoval v tématech vytěsněné historické paměti. Také rekonstrukce traumatické události u Kamily Ženaté je rituálem, formou osvobození, vymytáním ďábla či terapií.

Stává se často, že trauma upadá do přednastavených emblémů. Společnosti mají tendenci škody po katastrofách co nejrychleji překrýt, často heroicky s výhledem na lepší zítřky – traumatická událost se stává pouhým památkem obětí, stereotypní součástí učebních osnov, povinnou vzpomínkou. Kamila Ženatá však téma chápe procesně, její *Ženský dvůr* nesleduje narušení vazeb, které je pocíťováno jako krize, bolest nebo zhroucení, jen jako následky války, ale jako pocity obsažené v současnosti. Všimá si, zda v systému a ve způsobu, jakým sami formujeme naši každodennost, jsou emoce strachu, nesvobody, agrese, hanby a ztráty, jejichž permanentní latenci jsme uvyklí.

Zajatci v celách osudu

Důležitým leitmotivem instalace je polarita vztahů a systémů, totality a svobody. Domov se v kontextu izolace a vězení vynořuje jako zvnitřněné základní bezpečí prostoru lásky a pocitu sounáležitosti. V ostrém kontrastu k holé realitě studené cely slyšíme cinkání příborů a hlasy zaznamenané při rodinné večeři. V symptomatickém vyvolávání vzpomínek a snění jde autorka ještě dál. Videoinstalace umístěná v další z cel odkazuje k nemožnosti naplnit vztahy. *Nevěsta*, tedy svatební šaty v zamřížované, temné místnosti, působí spolu s koláží obrazů, zvuků a melodie písně *Vyletěl sokol víc než naléhavě*.

Další celu naplnila autorka zvukovou stopou v němčině a osobními předměty. Dopisy autorčina dědečka z koncentračního tábora v Sachshenhausen na předepsaném dopisním papíře v němčině. Stejně jako v DOXu popsala i v Terezíně autorka vlastními sny zdi jiné cely. Vynáší na povrch každodennost, pocity spoutanosti, úzkosti či hluboké bezmoci jedinice v narušených sociálních vazbách, provázanost fragmentarizované společnosti a roztržitosti subjektu.

Jednu z cel Ženského dvora Kamila Ženatá doslova propředla nitěmi, a vytvořila tak metaforu života a osudů, vazby a provázanost

SNY / pohled do cely v Ženském dvoře, Terezín / křída na zdi

jedince představují nitě, kterými je současně spoután. Autorka se díky své vlastní rodinné minulosti, zkušenosti normalizace a praxi v oblasti skupinové terapie zajímá především o vztahy. Ponaučením ze skupinové terapie je, že narušený není jednotlivec sám o sobě, ale jeho kontext, za jeho neurózami stojí jeho vztahy, z nichž individuum nelze vyvažovat.

Umění a věda o nevědomém

Moderní umění a psychologie, respektive psychoanalýza jako věda o nevědomém, jsou od svých počátků před sto lety provázány. Je víc než symptomatické, že s nástupem nacismu, ale i komunistické diktatury se silně represe a cenzura týkaly stejně tak volného umění a filozofie, jako psychoanalýzy. Moderní a postmoderní umění nezůstává jen v těžení ze snů a fantazií či krize ega, od konce minulého století se stále více dostává do popředí vytěsnění.

Výrazným motivem projektu Kamily Ženaté je žensství. Kamila Ženatá se ale k feministickému umění nehlásí, ani k feministickému čtení psychoanalýzy. Nesleduje ani tak genderové role ani se nezabývá problémem těla, jak tomu bylo například v americkém postmoderním umění, kdy fascinace osobním a kolektivním traumatem posílila zájem o „zbláčené tělo“. Spíše než konflikty jednotlivce jsou pro

Kamilu Ženatou středem zájmu archetypy kolektivního nevědomí jungiánské analýzy.

Pro Ženatou se vztah mezi psychoterapií a uměním stírá, umělec má podle ní „zvědomňovat“ nevědomé obsahy. Také její poslední velkolepý projekt, který vznikl propojením reflexe osobní historie a tvůrčího přístupu, je vědomý a promyšlený, intimní a kolektivní současně. Je zřejmé, že v roli analyzanda v rámci projektu *Ženský dvůr* není ani autorka a její rodina, agresor či oběť, ale spojení všech, celá společnost – protože oplakávání a transformace může nastat jen poté, co upustíme od pozic a fixních hranic mezi nimi. ■■

Předplatitelé Art+Antiques mají v DOXu nárok na snížené vstupné.

KAMILA ŽENATÁ: ŽENSKÝ DVŮR

místo: Památník Terezín –
Malá pevnost, DOX

pořadatel: Centrum současného
umění DOX

spolupořadatelé: Památník Terezín,
Schrödingerova kočka

termín: Terezín 1. 5.–26. 8. 2013,
DOX 7. 6.–26. 8. 2013

www.dox.cz